

Posudek oponenta na bakalářskou práci

Mgr. David Krotil

Ruský nihilismus a jeho reflexe ve vybraných antinihilistických románech

Russian nihilism and its reflection in selected antinihilistic novels

Autor předkládané práce, David Krotil, si klade za cíl analyzovat některé aspekty ruského antinihilistického románu 19. století. Práce je přehledně členěna do tří kapitol, výklad postupuje od obecnějších otázek ke konkrétním interpretacím. První z kapitol je zaměřena na vznik a vývoj ruského nihilismu; druhá na obecné otázky typu antinihilistického románu a jeho recepci, další kapitola je věnována způsobu, jakým antinihilistické myšlenky a úvahy pronikly do děl vybraných autorů. Pro tento účel jsou zvoleny následující spisovatelé a jejich prózy: Ivan Sergejevič Turgeněv – Otcové a děti (1862), Viktor Petrovič Kljušnikov – Морево (Přelud; 1864), Nikolaj Semjonovič Leskov – Некуда (Není kam; 1864) a Fjodor Michajlovič Dostojevskij – Беси (1871 – 1872).

Těžiště práce spatřuji v poslední kapitole, kde se autor snaží přiblížit hlavní tematickou linii jednotlivých próz, podat konflikty mezi postavami, které jsou dány jejich generační či genderovou, popř. i etnickou příslušností. Ruský antinihilismus je tak představen jako jasně vymežitelný proud, který ale skýtá různé možnosti literárního zpracování a přijímá v uměleckém díle různorodé podoby. Na vybraném materiálu autor sleduje i některá další přidružená témata (ženská otázka, polské osvobozenécké hnutí). K přednostem práce patří přehlednost, zapojení vybrané relevantní sekundární literatury, a to zejména zahraniční, i když ta se někdy stává až přílišným vodítkem, takže práce získává rysy kompilace; na druhé straně některé oblasti zkoumaných děl (stylistika, výrazové prostředky naratologie) zůstaly spíše upozaděny či nebyly dále rozvinuty.

Své námítky shrnuji do několika následujících bodů:

1. S některými pojmy a směry – jako materialismus, slavjanofilství, západnictví apod. – je nakládáno velmi povšechně až ledabyle (od materialismu se „přenášíme“ jakoby „skokem“ k nihilismu), definice by si zasloužila větší rozpracování, odstínění a uvádění směrodatných zdrojů a autorit.

2. I samotný pojem „antinihilistický román“ nepředstavuje tak jednoznačně a prostě vymezitelný koncept, jak s ním autor pracuje.
3. Jako modelové byly vybrány spíše notoricky známé texty (výjimku tvoří Ključnikov) – je škoda, že se autor nezaměřil na druhořadou, a tedy méně zpracovanou literaturu.
4. Metodologicky není práce vždy zcela vyrovnaná; přechází se mezi různými oblastmi humanitních disciplín (sociologie, filosofie, literatura, politika); politický a literární vývoj nemusí – a zpravidla ani nejsou – paralelní.
5. Nepřesně je zacházeno s Bachtinovým konceptem polyfonního románu.

K nedostatkům je třeba ještě přičíst nevelké stylistické přehmaty, občasné klopotné formulace a překlepy; prameny jsou dokládány důsledně, způsob citování primární i sekundární literatury je správný, ale vyznačuje se poněkud nestandardním způsobem zápisu (svébytná varianta tzv. americké citace).

Na druhou stranu je třeba zdůraznit, že student pracoval ve ztížených podmínkách zaviněných pandemií, kdy je přístup k fondům značně omezen. Předkládaná bakalářská práce každopádně přes všechny zmíněné nedostatky zcela splňuje požadavky kladené na tento typ odborné práce. Práci k obhajobě doporučuji a navrhuji známku velmi dobře.

V Praze dne 2. 2. 2021

Mgr. Hana Kosáková, Ph.D.